

Lot van wiisheyd ende goed geluck

Jan David

bron

Jan David, *Lot van wiisheyd ende goed geluck*. Jan Moerentorf, Antwerpen 1606

Zie voor verantwoording: https://www.dbnl.org/tekst/davi002lotv01_01/colofon.php

Let op: werken die korter dan 140 jaar geleden verschenen zijn, kunnen auteursrechtelijk beschermd zijn.

Veur-reden tot den Leser.

Alsoo kennelijck als het allen menschen is, dat onse Neder-landsche tale, rijck ende ouer-vloedigh is, van verscheyden spreucken ende figuerlijcke redenen; alsoo vindt-men oock in den ghemeynen handel ende ghebruyck, dat sy van vele menschen dickmael ghesproken vvorden, luttel ten veur-nemen dienende, ende oock niet selden tot seker mis-bruyck ende nae-deel der goeder ghestichticheydt; *ende* tot schade der manierlijcker sebaerheydt: tot vvelc-

ke nochtans sy eerst-mael van onse veur-ouderen, vvijselijck gheuonden ende ghebruyckt zijn ghevveest.

Ende soo dit mis-bruyck, meest uyt mis-verstandt ende on-vvetentheydt der seluer sprek-vvoorden is spruytende; soo heeft het my goed ghedoght (oock uyt raedt van andere) de selue spreuken, oft emmers een goedt deel van dien ende der-ghelijcke, te verklaren: ende bouen den rechten sin, oock eenighe morale oft manierlicke bediedinghen, daer op te verdichten. Ende dit soo in rijme ghestelt, tot des lesers meerder verlustinghe, altijdts ouer handt, het eerste soo de mans dienende, *ende* het tvveede de vrauvven, dattet nochtans al oock

in t'ghemeyne magh ghenomen vvorden, soo het vallen sal, in het open doen van het boecksken, vvaer het zy. Te meer, hopende, datmen deur dese oorsaeke, eenighe andere oude-ghelijcke klucht-boeckskens verlaten sal; die met een aen-lockende vermaekelijcheydt van rijmen ende kluchtighe kodden, den leser somtijdts veel on-eerbaerheydts pleghen in t'herte te schieten.

Neemt dit dan in dancke, t'vvelck u vermaken magh, ende in alle sebaerheydt ende godt-vruchticheydt verschoonen. Lot ende kauelt, soo het gheualt in t'open doen: ende doeter u profijt mede; tot vvijsheydt, gheluck, en saligheydt.

Reden des vwercks.

Godt heeft veel volck, vremdt van manieren,
Al van verscheyden aerdt en sin:
Dies weet hy die al te regieren,
Nu heet, nu koudt; nu meer, nu min.
Soo die der sielen soeckt ghewin,
En d'eere Godts meest te vermeeren,
Die voeght-hem al-sins, uijt ende in:
Om kleyn en groot, iet goedts te leeren.
By groote, ist noodt, hy treft ter eeren,
By andre, en oock by kinderen kleyn,
Kan hy ootmoedelijck hem keeren,
Als wesende teghelijck ghemeyn.
Leest dan dit boecksken, net en reyn:
Leert met ghenoghte goede seden:
Kleyn saken somtijdts, als een greyn,
Brenghen ter hellen, oft t'eeuwer vreden.
Wilt dan de ionste wel besteden.

S.B. Aen-siet het eynde.

Rechten handel van dit boecksken.

Ist dat ghy vvel vvilt loten, en letten op u recht;
Als t'boecksken vverdt ontsloten, siet vvat u zijde seght.
Den man, heb d'eerste sijde; vvant die meest op hem past:
D'ander de vrouw be-vrijde: soo draeght elck sijnen last.
Leest vry; vreest van gheen schande; want sulcks en isser niet:
Goe seden alderhande, men t'allen kanten siet.
Het quaedt werdt hier mis-presen; de deught heeft haren lof:
Laet dan de siel ghenesen, eer t'lichaem keert in stof.

Den boghe en magh niet altijd ghespannen staen.

Den boghe en magh niet altijd ghespannen staen:
Want soo soude hy sijn kracht verliesen.
Soo moet alle dinghen met maete gaen:
Want heete wateren licht veruriesen.
Wijs, die maetigheydt in als kan kiezen.

Teghen den ouen gapen.

Men seght, dat die teghen den ouen gapen,
Die yet te vergheefs bestaen te deur-komen.
Daerom, laet sotte ver-meten slapen,
Daer niet af en komt, dan een ydel beromen:
Kloeck zijn die tot den hemel hun ver-vromen.

Een tanghe op een vercken.

Het sluyt als een tanghe op een vercken:
Dat seght-men van al, dat qualijck past.
Weest dan behendich in woorden en wercken:
Want ongheschickt zijn, is een swaer last.
Wee handt oft tonghe, die t'herte ver-rast.

Tusschen tvree stoelen in d'asschen sitten.

Die sitten tusschen twee stoelen in d'asschen;
Die tusschen veel middelen swijcke staen.
Te veel betrouwen, en te seer ver-rasschen,
Doen dickmael een dinghen te qualijcker gaen.
Wilt goeden raedt volghen, en op Godt staen.

Den put stoppen, als t'kalf verdroncken is.

Hy stopt den put als t'kalf is verdroncken;
Dat past op alle, die te spade wijs zijn.
Stelt gratie te wercke, u van Gode gheschoncken:
Siet toe in tijds, naer dit aduijs mijn.
Der dwase maeghden, doet het ghekrijs pijn.

Met tvvee monden spreken.

Daer spreken sommighe met twee monden:
Hier eens, daer anders, hier goedt, daer quaedt,
Waer heeft-men oyt fonteyne gheuonden,
Die soet en suer gaf, t'eender daet?
Een dobbel tonghe gheen argher saedt.

Den paelinck by den steerte houden.

Hy houdt den palinck by den steerte,
Soo wie sijn saeck niet vast en heeft.
Neemt rijpen raedt, tot uwer begheerte,
Ende u stuck alle versekerheydt gheeft.
T'is toe-siens weerd, daert al aen-kleeft.

Den hondt in den huts-pot vinden.

De sulcke den hondt in den hutse-pot vinden,
Die van andere worden onder-kropen,
In t'gheen dat sy sochten ende beminden:
T'gheschiedt valt anders, dan t'verhopen.
T'is tijdt te trecken, als-ment siet nopen.

Metten hoofde teghen den muer loopen.

Hy loopt metten hoofde teghen den muer,
Die hem teghen d'ouerste, of maghtigher stelt:
Hy en wint niet anders dan schade seer suer.
Rust lieuer u hoofd, en spaert u gheldt.
De saechtmoedighe behouden ten eynden het veldt.

Den duyuel een keersken hechten.

De sulcke den duyuel een keersken hechten,
Die de boosheydt soecken te behaghen,
Het quaedt oock prijsen, en t'goedt beuechten,
Al sou de conscientie van binnen knaghen.
Wijs zijn die dencken op d'eeuwighe daghen.

De katte de belle aen-hanghen.

Wien sal de katte de belle aen-hanghen?
Vraeghden de muysen, tot vrydoms ver-meeren.
De kat met de bel, soude luttel vanghen,
Maer, t'is quaedt sijnen meester verheeren.
Die hen onder-worpen, die komen tot eeren.

De huycke naer den vwindt hanghen.

Die hanght de huycke naer den windt,
Die spreckt en doet, soo andere begheeren.
Soeckt lieuer daer ghy wat beters in vindt,
Dan u met vleyen te willen gheneeren;
Den danck der menschen doet de siel verteeren.

Twee sotten in eenen caproen.

Daer steken twee sotten in eenen caproen,
Daer twee in sotheydt eens zijn van sinne.
Waer d'een van beyde wijs, sy en soudent niet doen:
Schaft wijsheydt en deught vanden beghinne.
Van goedt gheselschap, komt pays en minne.

Op t'hinnen-ey sien, en t'gansen-ey laten varen.

Op t'hinnen-ey sien, t'gansen-ey laten loopen;
Dat seghtmen op sulcke, die hen seluen bedriegen:
Die t'groot profijt veur een kleynken verkoopen,
En de vroe-schap deur vroedtheydt laten belieghen.
Het is quaedt slapen, en sy seluen wieghen.

Twee honden aen een been.

Als twee honden een been te samen knaghen,
Dan rijst daer twist, en groot discoort.
Soo oock, als twee een dinck be-iaghen,
De liefde en is daer ghesien noch ghehoort.
De soete van aerde hem niet licht en stoort.

Van d'een broodt tot d'ander niet kunnen gheraken.

Van d'een broodt tot d'ander sy qualijck geraken,
Die hen quellen, om den kost te winnen.
Daerom, weest neerstich in alle u saecken,
Maer soeckt veur al, Godt te beminnen.
En wat ghy doet, willet eerst ver-sinnen.

Vier in d'een handt, en vwater in d'ander.

Hy draeght vier in d'een handt, in d'ander water,
Die twist ont-steeckt, en dan soeckt te blusschen.
Soeckt pays en vrede, en houdt uwen snater,
Of, daer krackeel is, en gaeter niet tusschen.
Want t'is quaedt doen met nijdighe musschen.

Rocken dat een ander spinnen moet.

Dien rockt, dat een ander af-spinnen moet,
Die deur sijn schult een ander doet lijden.
Beter andere verschoont, uyt liefden soet;
Goed-ionstighe d'een den anderen verblijden.
Weerd't zijn de nooselen, op een vlake te rijden.

Met onghewillighe honden ter iaght gaen.

T'is quaedt met onghewillighe honden
Ter iaght te gaen, om iet te vanghen.
Noyt en heeft hem iemandt wel beuonden,
Met knechten diemen tot dienst moest pranghen.
Onghewillighe dienaers sijn quaed stranghen.

De sogh gaet met den tap loopen.

Daer gaet de sogh met den tap loopen,
Daer't al vergaet, deur t'achterheden.
Draeght sorghe, om u saeken wel te be-knoopen:
Stelt sinnen te wercke, met al u leden.
Wijs, die Godts gauen wel kan be-steden.

Met allen vwinden vvaeyen.

De sulcke met allen winden waeyen,
Die deur elcks segghen hen seluen ont-stellen.
Soo siet-men de vaenkens en weer-hanen draeyen:
Meest is te klaghen, tot doling te vellen:
Ketterije is de archste poorte der hellen.

Veur komt, veur maelt.

Veur komt, veur maelt: t'is meer dan reden:
Soo dienter in als goede orden ghehouden:
Sy doen seer qualijck, die't ouertreden;
Want sulcke, dat recht is, sy t'onrecht vouwen.
Faute van liefde, doet de herten verflouwen.

Van den os op den esel.

De sulcke van den os op den esel vallen,
Afgaende van goet, van eere, van state.
T'is beter toesien, dan soo te mallen,
Al wel bestellende ter sielen bate.
Want als de doot komt, t'wert veel te late.

Daer vallen de spillen in d'asschen.

Men seght, daer vallen mijn spillen in d'asschen:
Als, dat-men veur hadde, nu is mis-varen.
En wilt noch te traegh zijn, noch ver-rasschen:
Lieuwer stil-weldoen, dan luyde ghebaren.
Want luttel hebben, doet veel ont-sparen.

Veel honden zijn der hasen doodt.

Men seght, veel honden, is der hasen doodt,
Alsser hen vele teghen eenen stellen.
Maeckt lieuer een deught van sulcken noodt:
Wijckt wel bedacht, sonder u te quellen.
Den lijdt-samighen magh van gheluck tellen.

Een suypen naer sijn doodt.

Dien maeckt-men een suypen naer sijn doodt,
Wien-men, als te spaey is, wilt vrientdschap toonen.
Helpt uwen naesten, nu zijnde in noodt,
Soo salt u Godt en de menschen loonen.
Lof sulcke wercken, die den meester kroonen.

Deur de vingheren sien.

Deur de vingheren sien, en laten lijden,
Werdt nu in t'goedt, nu in t'quaedt verstaen.
In t'goedt, om een beter van straffe te mijden;
In t'quaedt, alsment al on-ghestraft laet gaen.
Denckt, dat Godts ooghen al gade-slaen.

Daer den tuyn leeght is, daer gaet-men ouer.

Daer den tuyn leeght is, daer gaetmen ouer;
So moetet dickmael den onnooselen be-koopen.
Den rijcken, gheduchten, den smeeker, en louer,
Die sietmen ont-gaen, en kleyne ouer-loopen.
Den bandt der booser is quaedt t'ont-knoopen.

De kraen heeft den vos ghenoodt.

De kraen hadde eens den vos ghenoodt
Maer gaf hem aen een flessche te lecken:
Den vos sulcks oock der kraen ghe-boodt,
Haer veur-stellende een plateele, al ghecken.
De Loose malkanderen bedrieghen met kecken.

De kruyck breeckt ten eynden eens.

De kruyck die gaet so langhe te water,
Dat sy eens on-gheluckelijck breeckt.
Soo sterft d'een vroegher, en d'ander later:
Als ghy't minst peyst, de doot u deur-steeckt.
Wee hem dan, die sterft, als hem gracie ont-breeckt.

Achter t'net visschen.

Achter t'net visschen, is kleyn bescheedt:
Want daer en is doch niet te halen.
So zijnder vele, te doen ghereedt
Daer sy oogh-merckelijck inne falen.
T'is schande, in den rechten wegh te dwalen.

Sy seluen ketelen, dat hy licht.

Die sy seluen ketelt, die licht als hy wilt;
Alsoo doen-sy, die haer seluen be-haghen:
Maer sulcke conscientie haer seldom stilt;
Want, ten is maer windt, dat sy be-iaghen.
Gheluckigh zijn sy die naer t'hemels vraghen.

Den duyuel te raede gaen.

De sulcke den duyuel te raede gaen,
Die haeren ghesworen vyandt aen-hanghen:
Wat wonder dan, dat sy quaedt ontfaen,
Soo teghen Godt te stellen haer ganghen?
Wel hen die naer heuren Schepper verlanghen.

Een keerse die veur gaet, die licht vvel.

De keerse die veur gaet, die licht wel;
So ist goedt deught doen, als men noch leeft:
Ter doot-waert wandelen, ten is gheen spel;
Hem gaet licht veur, die hier aelmoessen gheeft.
Vast staet hy, die veur de doot niet en beeft.

Den bal mal-kanderen toe-kaetsen.

Die kaetsen den bal mal-kanderen toe,
Die om eyghen profijt met d'officien spelen;
Die d'een-dander rijck maken, Godt weet hoe:
T'secret der konst, sy meest ver-helen.
Daer't al blindt is, daer ist licht om stelen.

De panne met den steele houden.

Die houdt de panne by den steerte,
Die de sake nae wensch kan wenden en keeren.
Wee hem, die't draeyt, tot quaden ghe-veerte:
Wel hem, die't doet met deught en met eeren;
Saligh, die soecken den lof des heeren.

Ten zijn niet al kocks, die langhe messen draghen.

Ten zijn niet al kocks, die langhe messen draghen;
Soo en zijn't niet al wijse, die't schijnen te zijne:
Noch rijck, noch weldich, noch wijd in't be-iaghen,
Die van sulcks roemende, segghen, dits mijne.
Schijn sonder zijn, doet groote pijn.

T'vat gheeft uijt, sulcks als't in heeft.

Het vat gheeft uyt, sulcks als het in-heeft:
Dus spreken de menschen, so sy bevroeden.
Van quaden klap met recht den sin beeft,
Want van meer quaedts staet hem te be-moeden.
Met recht sy vreesen, die woluen voeden.

Oude honden leeren in banden gaen.

T'is quaedt oude honden in banden leeren gaen,
Van ioncks is sulcks al licht om leeren.
Leert kinders van ioncks tot deught be-staen,
So werdt ghy saligh, en komt tot eeren.
Die qualijck kan knapen, kan qualijck heeren.

Elck huysken heeft sijn cruysken.

Elck huysken heeft sijn cruysken; t'is waer:
Dat is, elck mensch heeft wat te lijden;
Van buyten, van binnen, van hier, of van daer:
Maer die wel lijdt, sal eens verblijden.
Wacht u van t'mes, t'welck snijdt van twee sijden.

De groote visschen eten de kleyne.

De groote visschen eten de kleyne,
Dat wordt altijd in t'quade verstaen:
Als de rijke verdrucken het arm ghemeyne,
Daer moet het on-twijfelijck qualijck gaen.
Op-eters sullen eens haeren loon ontfaen.

D'een handt vvascht d'ander.

Als d'een handt d'ander wascht: *dan* gaet het wel:
Dus werdt vriendschap met vriendschap gheloont.
Dat d'een oock den anderen sijn lesse spel;
Dan werdt daer broederlijke liefde ghe-toont.
T'is een goedt wasschen, dat t'herte verschoont.

Tusschen tvvee vvateren svvemmen.

De sulcke tusschen twee wateren swemmen,
Die ten rechten noch eens noch anders en zijn:
Nu sietmense dalen, dan sietmense klemmen;
Politijcken sy heeten, op dit termijn.
Ist gheen goedt gheldt, wat helpt den schijn?

Licht lachen, licht schreyen.

Die licht lachen, die weenen oock lichte,
Want t'is een teecken van soete natueren:
Maer en wilt niet wesen als de slichte;
Licht-voerigh, be-hanghen met sotte kueren:
Schieloose en Marotte, zijn nae-ghebueren.

Den gheck scheeren.

Die den sot maeckt, die scheert den gheck,
Want sotten plachtmen seer naer te scheeren.
Doet lieuer naer der wijsen trek;
En wilt u teghen sotheydt be-weeren.
T'ghewin des hemels is t'wijste gheneeren.

De klincke valt op den duym.

Dan sietmen de klincke op den duym vallen,
Alst komt te steruen, eer-ment verwacht.
T'is hier al te ghecken, te iocken, te mallen;
T'quaedt eynde doet verliesen d'eeuwighe pacht.
Wel leuen, wel steruen, werdt minst ghe-acht.

Deur de mande vallen.

De sulcke vallen al deur de mande,
Die in hun saken al qualijck uyt-kommen:
Sy blijuen in t'vuyle, in schade, of schande.
Houdt goede rekeninge, so maeckt ghy goede sommen:
Swijghen en wel-doen, gaet bouen rommen.

Een handt vol vwindts.

Een handt vol windts soodanighe vanghen;
Die ghenoechte maken in ydelheydt:
En die te vergheefs naer iet verstranghen,
Dat hen bedrieght, en qualijck greydt.
Alst eens magh komen, al wel ghebeydt.

In brandt, hem by de kolen vvarmen.

De sulcke warmen hen by de kolen,
Als eens anders huys nu staet in brande:
Die den quaden aerdt niet en laten ver-holen,
Hun profijt doende met eens anders schande.
Daer liefde ghebreeckt, wee sulcken lande.

Kleyn voghelkens maken cleyn nestkens.

Kleyn voghelkens moeten kleyn nestkens maken:
So moet-men met t'sijne wesen te vreden.
Wat wilt de biese gaen staen by staken?
De armen hen vergrooten? ten is gheen reden.
Men maeckt gheen mans-rock veur kinder-leden.

Gheldt in t'vvater vwerpen.

Die menschen hun gheldt in t'water werpen,
Die verloren kost doen teghen reden.
Godt wil de sinnen van sulcke verscherpen,
Dat sy hun gheldecken beter besteden.
De Heere wordt ghespijst, in sijn arme leden.

De vwoorden en vullen den sack niet.

Men seght, de woorden en vullen den sack niet,
Op menschen, die willen met woorden betalen;
Of veel willen segghen, sonder eenigh bediet,
Daer niet mede en is dan windt te be-halen.
Doet wel en swijght: so en suldy niet falen.

T'is quaet met groote heeren kriecken eten.

T'is quaet met groote heeren kriecken eten,
Want kiest ghy de meeste, op u vingheren sy kloppen:
En sy schieten met de steenen on-verweten;
Soo aen groote brocken hen veel ver-kroppen.
Die luttel smouts heeft, maeckt magher soppen.

Roosen veur verckens stroyen.

Men vinter, die roosen veur verckens stroyen,
Dat zijn-se, die den onweerdighen loonen:
Die veur d'ongheleerde in wijsheydt hoyen,
Ende den on-goddelijcken met t'heyliche kroonen.
Veele maken hen vuyl, om andre te verschoonen.

Het yser smeden, te vvijle het heet is.

Te wijl t'yser heet is, moet-ment smeden:
Neemt waer d'*Occasie*, ende oock den tijdt:
En wilt de selfste tot wel-doen be-steden;
Oft anders t'gheluck u veur-by rijdt.
Hy werdt ghekroont, die wettelijck strijdt.

Den dagh met manden uyt-draghen.

De sulcke den dagh met manden uyt-draghen,
Die den kostelijcken tijdt onnuttelije ver-quisten:
Die in luyheydt en lusten, hun ghenoechte be-iaghen,
Al oft-sy van wel-doen, niet met allen en wisten.
Die tijdt-ghewin soecken, en ydelen gheen kisten.

Beter in de rijzers, dan in d'ijzers.

Beter ist in de rijzers, dan in d'ijzers;
Dat segghen sy die *Iustitie* ont-loopen.
Maer, wilt ghy leeren, ick weet u wat wijzers,
Leeft so, dat een ieder u prijse met hoopen.
Beter ist, recht hebben, dan gratie koopen.

Twee vlieghen met eenen lap slaen.

Twee vlieghen met eenen lappe sy slaen,
Die met een moeyte, twee dinghen bekomen.
T'gheluckt soo, of t'ismet ernste ghedaen:
Alst komt, t'werdt meest in t'goede ghenomen.
Men prijst, die hen tot deughden ver-vromen.

Den blinden slaet naer d'ey.

Dan slaet den blinden naer het ey,
Als iemandt on-vast is in sijn saken:
En gaende te wercke, so ick u sey,
Slae blinde slaghen, om ten val te gheraken.
Maer die wilt treffen, moet wel doen daken.

Wily vvesen bemindt? laet alle dingen so ghijse vindt.

Hoort: wilt ghy wesen wel bemindt;
(Dat seght-men tot curieuse gheesten)
Laet allen dinghen so ghy die vindt:
Niet tot hem, die t'quaedt moet ver-leesten.
Die *Iustitie* wieghen, en zijn maer beesten.

Brillen van allen ghesiechten ver-koopen.

Sy brillen van alle ghesiechten ver-koopen,
Die een yeghelijcken soecken te ghelieuen.
Om bedroghen te werden, siet-men veel loopen,
Die nauwelijcken kruypen, om hun siel te gherieuen.
Die wilt ghelooft zijn, die toone sijn brieuen.

Naer reghen, schoon vveder.

Naer reghen, siet-men schoon weder volghen,
So volghter blijschap, naer droefheden.
Laet ons den Heer soo niet ver-volghen,
So krijghen wy veur oorloghe, pays en vreden.
Die soecken wel te doen, den tijdt wel besteden.

D'een mes houdt d'ander inde schee.

D'een mes houdt d'ander inde scheede,
Als yemandt weere op seker biedt.
Sonder te dreyghen, maer in't ghereede,
So keertmen den slagh, die-men komen siet.
In tijdts niet toe-sien, maeckt groot verdriet.

Helpt u seluen, so helpt u Godt.

Helpt ghy u seluen, so helpt u Godt;
Daer toe hebt ghy verstandt en leden:
Die't niet en doet, die is wel bot;
Wat baet-het te hebben, en niet te be-steden?
Godt verlaet alle traghe, en met rechte reden.

Quellen met deur de vveereldt te gheraken.

Die quelt hem met deur de wereltdt te gheraken,
Die kleynen middel heeft, om by te leuen.
Al toont hy d'ydell borse, en magher kaken,
Niemandt en sietmen hem vele gheuen.
T'is konste, van armoede rijckdom weuen.

Sijn koorenken groen eten.

De sulcke hun kooren groen op-eten,
Die t'gheldecken verteeren, eer't is ghewonnen:
De kostelijcke panden, al wegh en versleten,
Eer de renten vallen, of t'rock is ghe-sponnen.
Veel sijnder die kernen, maer ten wilt niet ronnen.

Eenen hondt is stout op sijnen mest-hoop.

Eenen hondt is stout ende on-veruaert,
Als hy op sijnen mest-hoop light:
So toonen sommighe kloecken aerdt,
Binnens huys, of tusschen stercke sticht.
Een vroom soldaet, toont al-om zijnen plicht.

Die noyt en viel, en moest noyt op-staen.

Die noyt en viel, en dorst noyt op-staen;
Die noyt en sondighde, en hoeft gheen be-keeren:
Maer, wie kan altydt so recht gaen,
Of hy en moet dick-mael sijn lesse her-leeren?
Ons toe-vlucht zy op de ghenade des Heeren.

Armoede soeckt list.

Armoede soeckt list; t'is wel ghedaen:
Daer t'beste ghebreeckt, daer gheldt de konste.
Stelt list te wercke, t'sal eenigh-sins gaen;
Maer sonder archeydt, uyt goeder ionste.
Soeckt hier, veur al, de eeuwighe wonste.

Elck voghelken singht soo't ghebeckt is.

Elck voghelken singht, soo't is ghe-beckt.
Elck mensche sprekt, naer sijn gheuoelen.
Zijdy wijs, u tonghe naer t'beste streckt:
Want een quae tonghe, werckt wonder woelen.
In t'helsche vier en is gheen verkoelen.

Tis quaedt veur kreupele manck-gaen.

Men seght; t'is quaedt veur kreupele manc-gaen,
So is den loosen, quaedt om bedrieghen:
Want zy al-beyde in sulck belanck staen.
T'is quaedt, veur loghenaer, schijn-baer lieghen.
Wat wilt doch den pot, den ketel op-tieghen?

De ghierigheyt bedrieght de vvijsheydt.

De ghiericheydt bedrieght de wijsheydt als-dan,
Als-men deur ghierigheydt sijn sake ver-swijmt.
Sijn lesse hy niet al te wel en kan,
Die hem aen ghierigheydt so be-grijmt.
Gheluckigher is hy, daer gratie op rijm.

Een blindt-man schiet vvel somtijds een kraye.

Een blindt-man schiet wel somtijds een kraeye:
Hy is ongheluckigh, die alijds faelt.
Elck doe, so hy wilt, ick mijnen naer naeye,
Ick wil wel hopen, al ist dat wat draelt.
Wat let my den molen, als hy fijn-maelt?

Ten is niet al goudt datter blinckt.

T'en is niet al goudt, dat schoone blinckt.
Dat blijkt aen ratel-goudt, coper, latoen:
So rieckt hy alder-meest, die alder-vuylst stinckt,
En deekt veel quaedts, onder t'schijn van wel-doen.
Wijse nochtans altijdts het beste be-moen.

Heden eenen os, en morghen een peerde.

Gheeft hem heden eenen os, en morgen een peert,
Dat seght-men hem naer, die't al stelt ten achter,
Want wat hy krijght, t'is terstondt ver-teert:
Weest beter bedaght, en wijser pachter;
Men moet hem wel wachten, van d'uyterste lachter.

Ten zijn al u vrienden niet, die op u lachen.

Ten zijn al u vrienden niet, die op u lachen,
T'ghelaet der menschen bedrieghter vele.
Want sommighe grijnen, lachen en schachen,
Maer ten gaet niet beneden de kinne of kele.
Siet dat u den belacher oock niet en ont-stele.

Eyghen heerd, is goudt vveerd.

Men secht ghemeynlijck; Eyghen heerd
Dats eyghen woonste, en s'huys verlichten,
Midts ruste en vrydom, is prijsens weerd;
Maer eyghen bedde, gaet bouen s'goudts ghewichten.
Die vrydom verachten, zijn der slauen nichten.

Arm muysken, dat maer een hol en heeft.

Dat moet wel een arm muysken wesen,
T'welck ouer al, maer een hol en weet.
Want alster eens uyt is, t'is als ver-wesen
Kont daer de kat eens veuren ghreedt.
Die maer eenen middel heeft, en heuet niet breedt.

Langhe gheborcht en is niet quijt-gescholden.

Langhe borghen, en is niet quijt-gescholden;
Dit werdt verstaen, van straffe die beydt,
Want t'werdt so veel te strangher ver-golden,
Hoe't voorder en voorder werdt verleydt.
Hy gaet eerst schoonkens, die na-maels reydt.

De keerse brandt inde pijpe.

De keerse brandt dan inde pijpe,
Als yemandts middel, ten eynde gaet:
Dat u de doot niet eer en nijpe,
Dan als u conscientie met Godt wel staet.
Wee hem, die gherust leeft in quaden staet.

Veel handen maken licht vverck.

Men seght; veel handen maken licht werck,
Maer in de schotel, ist seer weer-sijden
Tot hulpe en bystandt maeckt u sterck,
Van alle ongheschictheydt wilt u ver-mijden
Wel saeyen, wel maeyen, dat doet verblijden.

De bruyt, daer-men om danst.

Dat is de bruydt, daermen om danst;
Een saecke, daer't al om is ghedaen.
Wilt ghy van ander niet werden ver-hanst,
So moet ghy u aen-richten eerst wel be-raen:
Want, t'is quaedt baer-voets deur doornen gaen.

Wie kan't passen, dan die't koren doet wassen?

Wie kan't al passen, dan die t'koren doet wassen?
Dat seght-men sulcke, die't al te nauw stellen.
So moesten de honden op seker mate bassen,
Of t'werdt begrepen van sulcke ghesellen.
Die willen te wijs zijn, dat zy hun sinnen tellen.

De katte den kaes beuelen.

Svlcke menschen de katte den kaes beuelen,
Die den on-ghetrouwen iet gheuen te bewaeren:
Hoe soudet een dief schoonder soecken om stelen,
Dan als hy zijn saken met eeren magh klaren?
Die qualijck ghescheyt is, en kan niet wel varen.

Den futsel-boeck soecken.

Die seghtmen dat sy den futsel-boeck soecken,
Die t'Recht van ander met listen verstecken;
En futselen by-brenghen, uyt allen hoecken,
Als hen-lieden reden en recht ontbreken.
Godt siet het al aen, die t'quaet sal wreken.

Van ghemack klaghen.

Die klaghen ghemeynlijck van ghemake,
Die t'ghemack dat sy hebben niet bekennen;
Maer altijd droomen van beter sake,
Ende tot danckbaerheydt hen niet en ghewennen.
Die stillicheydt soeckt, en moet niet veel rennen.

Brede riemen snijden uyt eens anders leder.

Brede riemen uyt eens anders leder sy snijden,
Die den milden op eens anders goedt maken.
Die hem van schande en verwijt wilt mijden,
Die moet liberael zijn in sijn selfs saken.
T'is wonder hoe rijcke-lieden aen goedt gheraken.

De sim blijft sim, al hadde sy goude kleederen aen.

De simme sal altijd simme bliuen,
Al hadde sy goude kleederen aen.
Dat sot is, kan qualijck in wijsheydt bekljuen:
Al doet hy wat wijselijcks, een sot heuet ghedaen.
Die sijn seluen kent, die is wel be-raen.

De vvereldt gaet op schaetsen.

Dan sietmen de wereldt op scaetsen gaen,
Als-men wonder siet om-gaen bouen wonder:
De sotten sitten, en de wijse staen;
Den blixem sien schieten naer den donder.
Wee hen, die't al keeren, dat bouen dat onder.

G1r

Niet lijden dat de son in t'vvater schijnt.

De sommige en konnen niet ghelijden,
Dat de sonne erghens in t'water schijnt:
Als-men yemandt deught doet, sy dat be-nijden;
En eens anders wel-vaert hen quelt en pijn.
Sulck bijt van binnen die van buyten grijnt.

Beter eenen voghel inde handt, dan seuen inde locht.

T'is beter een voghel in de handt,
Dan seuen die noch in de locht vlieghen:
So is een kleyn beter, als seker pandt,
Dan groote beloften, die dickmal bedrieghen.
T'staet qualijck te gader, waer-segghen en lieghen.

Vincken met vincken vanghen.

Men pleeght met vincken vincken te vanghen:
So werdtmen beweeght deur sijns ghelijcke.
En laet u niet lichte van quade veruangen,
Oft van u wel-vaert slaet ghy swijcke.
Een goedt gheselschap brengt tot s'hemels rijcke.

D'een scheert de schapen, en d'ander de verckens.

D'een scheert de schapen, en d'ander de swijnen;
So zijn verscheyden der menschen verstanden.
Den eenen en baten noch konsten noch pijnen;
Den anderen komt het gheluck inde handen.
Niet hebben, niet krijghen, is quaedt veur de tanden.

Sijn eyghen herte knaghen.

Die knaeght sijn eyghen herdt, eylaes!
Die sijnen euen naesten benijdt.
Is dat niet een groot sot en dwaes,
Die om een ander sy seluen bijt?
Nijdigheydt, en doet sijnen naesten niet dan spijt.

Lachen, ghelijck de huer-peerden.

Wie zijn-sy, die als een huer-peerdt lachen,
Als-men dat beghint te salen, te toomen?
Die, alst naer den sin gaet, wel somtijds schachen;
Maer alsser wat op-komt, sy greinsende schroomen.
Daer galghen gebreken, daer soeckt-men de boomen.

Die vier begheert, die soecket in d'asschen.

Die vier begheert, die soecket in d'asschen,
Want daer ghemeynlijck t'vier onder schuylt:
Deur eyghen wijsheydt hen vele ver-rasschen;
En heden weyghert, die naermaels muylt.
Ten is niet al wijsheydt, of gheldt, dat puyt.

Die t'voetken houdt, en die t'kalfken vilt.

Die t'kalf vilt, en die t'voetken houdt,
Die werden d'een by d'ander ghestelt.
Die in t'quaedt mede doet, euen stout;
Euen met recht als de beste gheldt.
Wacht u van klauwaert, die met vijuen telt.

Den spit in d'asschen wvenden.

De sulcke den spit in d'asschen wvenden,
Die haer dinghen meynen seer wel te doen,
En makent al qualijck, alst comt ten enden;
De wijse haer saken al beter be-vroen.
Veur de verdoemde, en valt gheen rantsoen.

Den eenen naghel drijft den anderen uyt.

Drijft den eenen naghel met den anderen uyt,
Een quade kostume veur een beter ver-koopt.
So krijght het serpent een nieuwe huydt,
Als het de oude heeft af-ghestroopt.
Een traegh-kruypende, naer-maels wel loopt.

Op-eten, datmen ghebrockt heeft.

Dat ghy ghebrockt hebt, dat moet ghy op-eten;
Dat ghy ge-rockt hebt, dat moet ghy af-spinnen:
Het werdt-hen met rechte vergolden, ver-weten,
Die so on-bedachtigh hun saken beghinnen.
Eer ghy beghint, wilt wel ver-sinnen.

Van de karre vallen.

De sulcke siet-men van de karre vallen,
Die, dat sy begonst hadden, laten varen;
En roeren en waghén niet met allen;
Die swijghen en stil-staen, zijn licht om paren,
Daer liefde ghebreeckt, daer knorren de snaren.

Sulck ey, sulck kiecken.

Svlck ey, sulck kiecken comter voort,
Sulcke moeder, sulck kindt werter gheboren:
Sulcken raedt, sulcke daedt, men siet en hoort:
Sulck leuen, sulck steruen; en t'gaet wel al verloren.
Voeght ghy u ter deught, dat doen d'uyt-verkoren.

De doot in den boesem draghen.

De sulcke de doot in den boesem draghen,
Die peysen te steruen ten allen tijden:
Oock die uyt vreesse van steruen, iaghen:
En die de doot-sonde in t'herte be-vrijden.
Wel-staen met Godt, doet t'herte ver-blijden.

De vveereldt op den duym draeyen.

De wereldt hy op den duym doet draeyen,
Die't al wilt naer sijnen sin regieren.
Die ten allen sanghe wilt bouen kraeyen;
Dat zijn ver-waende, van vremde manieren.
Die wel wilt varen, die moet wel stieren.

Hier-om en daer-om, gaen de gansen baer-voets.

T'is hier-om en daer-om, datmen de gansen
Siet baer-voets gaen, in dorpen en steden:
Om datmen de wereltd wel siet ver-hansen,
Maer gheen her-nemen de beste seden.
Een ghebroken herte, breeckt oock de leden.

Sy seluen eten, als een schaere.

Die eet sy seluen, als een schaere,
Die deur nijdicheydt, oft ander verdriet,
Sy seluen in-wendigh ver-teert te naere;
En brengt ten eynden sy seluen op niet.
Blindt is hy van herten, die sijn quaedt niet en siet!

Witte voeten hebben.

Men prijst de peerden met witte voeten;
En oock men die veur-deel hebben siet.
Dat seght-men van sulcke, die, wien-sy ghemoeten,
Groot veur-deel van al de wereltd gheschiedt.
Veur Godt, en baet s'wereldts veur-deel niet.

Olie in t'vier ghieten.

Wat wilt-ghy dus olie in t'vier ghieten,
En u selfs vleesch te seer toeuen?
Het sal u noch eens so seere ver-drieten,
De iongheydt toe-gheuende, meer dan t'behoeven.
De lusten behaghen, doet nae-maels be-droeven.

Den eenen voet op d'aerde, den anderen op t'vwater.

Den eenen voet op d'aerde, den anderen op t'water
Hebben-sy, die't al op het sekerste stellen.
Al comt-hy wat vroegher, oft oock wat later,
Hy komt effen-uyt, in sijn rekenen en tellen.
Die't al me-wilt, magh van gheluck spellen.

In sijns selfs licht staen.

Wat wonder ist, dat ghy niet en siet?
Ghy staet in u selfs licht on-vroedt,
Godt gheeft u sinnen, verstandt, en bediedt,
Maer ghy u seluen allebeletsel doet.
Eyghen wijsheydt bedrieght, en hooghen moedt.

Den esel aen de herpe.

Den esel werdt aen de herpe ghestelt,
Als hem den plompen tot state begheeft:
Of als hem iemandt vermeet, als een heldt,
Van t'gheen daer hy gheen verstandt af en heeft.
Die te stoudt vermoedt, oock leelijck sneeft.

De blauwv huycke aen-doen.

Sy haren man de blaeuw huycke aen-doet,
Die hem al wijs-maeckt, wat sy wilt.
Die en is noch eerbaer, noch wijs, noch goet,
Die haer quaedt veur-stel met truffen stilt.
Die Godt niet en vreest, is wilder dan wilt.

Iemandt sijn vleughelen korten.

Men moet de sulcke hun vloghelen korten,
Die in hun veur-stel te hooghe vlieghen;
Be-rijdt, tijdt, macht, en middelen schortten,
Dat sy u deur woestheydt niet en bedrieghen.
T'is konste, waer-segghe en t'samen lieghen.

Twee harde steenen, malen seldom kleyne.

Twee harde steenen, malen seldom kleyne:
Van twee harde hoofden, komt seldom vreden:
De oot-moedighe draeghen hen in t'ghemeyne,
En voeghen hen met saeghtmoedigheden.
Daer hoofdigheydt woont, daer ver-huyst de reden.

Van monde ten hemel gaen.

De sulcke van monde ten hemel gaen,
Die van hier scheidt in goeden state:
Martelaers, nieuw-ghedoopte, ende so ghedaen,
Dat hun leuen uyt-komt, met rechte mate.
Die altijd haest beghint, en comt niet te late.

Den haerinck om den roge braden.

Weet ghy, wie *den* haerinck om den roge braden?
Die erghens in helpen, om kleyn verschoonen:
Die toe-ghedaen zijn, met dienstighe daden,
Ver-hopende, dat-ment hun erghens sal loonen.
Waerachtighe deught sal-men altydts sien kroonen.

Den droncken mondt spreeckt s'herten grondt.

Den droncken mondt spreeckt s'herten grondt,
Want deur den dranck, werdet al verslaghen:
Reden, memorie, en al dat wel stont,
En t'verstandt, dat de wijsheydt plagh te draghen.
Vyt-loopende vaten, zijn seer te beklaghen.

Iemandt den voedt gheuen.

Die klemmen wilt, die gheeftmen den voedt;
So gheeftmen oock voetsel tot eenigh quaedt.
Sulcks sot vader oft moeder doet,
En die ander op-roeyen met quaden raedt,
Die wat goets maeyen wilt, die saeye goedt saedt.

Om den vville vanden smere, leckt de kat den kandelere.

Men seght: om den wille vanden smere,
(Als om t'profijtken daer by gheleghen)
So leckt de kat den kandeelere;
Als leck-plateelen en schuymers pleghen.
De oprechtighe wandelen rechte wegghen.

Den block sleypen.

Die lastigh werck heeft, die sleyp den block,
Als oock die de Ioffrouwen veur-gaen;
Sy sijn ghepraemt, als met een iock:
Hoe sij't maken, sy en hebben nemmermeer ghedaen.
De wereldt te dienen, is een sot bestaen.

Een goedt schutter mist vvel.

Men siet; een goedt schutter kan oock wel falen,
So d'alder-wijste, haer oock som-tijds misgaen.
Men moet daerom sulcke niet ouer-halen,
Als offer wonder waer mis-daen.
De discrete connt al in t'beste slaen.

Trauvve lichter dan een pluyme.

Die trauwe is lichter dan een pluyme,
Die haer om iet tijtelijcks laet ver-weghen.
T'zy die hun houwelijck maken te ruyme,
T'zy die niet en doen, als mannen van deghen.
Die wijs is, wacht hem van dobbel weggen.

Een goedt peerdt, is sijn hauer vveerdt.

Men seght, en t'is waer, dat een goedt peerdt,
Als oock een goedt dienaer, en goedt officier,
Is prijs, en loon, als sijn hauere weerd:
Maer so niet d'onnut, legh, rendt of dier.
T'on-werckelije houdt worpt-men in t'vier.

Den ouen deur-steken.

Eylaes, daer werdt den ouen deur-steken,
Daer *Byster-veldt* sijn tenten slaet:
Daer al de middelen deur de vingheren leken,
En watter in-komt, van achter uyt-gaet.
D'onwijse nemen te spade be-raedt.

Een koe sien op stelten gaen.

Wie sagh oyt koyen op stelten gaen?
Dat seght-men van dinghen, die niet en gheschieden:
Meest op de sulcke, stoudt van be-staen,
Die wonder uyt-setten, veur de goede lieden.
Die wijs is, sal altijdts stuyters ont-vlieden.

Eenen dans alleen maken.

Men kan gheenen dans alleene maken,
So kan-men oock qualijck alleene kijuen:
Dat seght-men ghemeynlijck in sulcke saken,
Die meer dan een, moeten aen-drijuen.
Die ten hemel niet en wilt, moet buyten blijuen.

Elck is een dief in sijn ambacht.

Te weten, oft waer is, dat-men seght,
Dat elck een dief is, in sijn ambacht;
Want, so waerlijck doen sy een ieder recht,
Als eens lams sterckte gaet bouen leeuwen kracht.
Ten is s'wolfs aerdt niet, dat hy op den ram lacht.

Muyse-nesten in t'hoofd.

Die heeft veel muyse-nesten in t'hoofd,
Die hem met al te veel be-kommert:
En de phantasien te seer ghelooft,
En de weecke hersenen te luttel om-lommert.
Die gheckelijck spreckt, seer wijselijck mommert.

M'en vandt noyt schoon vanghenis.

Men vandt noyt schoon ghe-vangenisse,
Al waert een paleys, oft huys van plaisance,
Want ghe-vanghen zijn, is so droef en klisse,
Dat-se oock ver-keert de blijdtste kansse.
De ghe-vanghenen ligghen in s'doodts balansse.

Molen-steenen leeren swemmen.

Men soude eer molen-steenen leeren swemmen,
Dan sommige wijsheydt, oft iet goedts leeren.
De tonghe, en de vlieghe, zijn quaedt om temmen,
So komen de deugh-nieten selden ter eeren.
Godt ist, die den sondaer kan bekeeren.

T'vverdt doncker, daer hy ver-dooft.

T'wordt doncker, daer hy verdolen sal;
Dat verstaetmen van vernufte gheesten:
Want, watter op loopt, sy wetent al;
Alle schoenen weten-sy te ver-leesten.
De menschen leeren oock vele aen de beesten.

Men vindt noyt leelijck lief.

Men seght: men vindt noyt leelijck lief:
want wereldts liefde, die verblindt.
Dies vindt licht ieghelijck sijn gherief:
Want t'dunckt hem al schoone wat hy bemindt.
Gheen wonder ist dat hannen oock een sloore vindt?

Iemandt in d'oore bijten.

Men seght: Ick moet u wat in u oore bijten,
Als-men iemandt iet so secretelijck seght,
Als ofmen hem d'oore metten tanden wou splijten.
Dat hy sulcks swijght, t'is meer dan recht.
T'secret openbaren maect dickwils ghe-vecht.

T'schaep gaet den vvolf te raede.

Dan gaet het schaep den wolf te raede,
Als iemandt sijnen vyandt te raede gaet.
Alst al verloren is, dan ist te spaede;
Ver-sint dan u sake, en neemt goet be-raedt.
D'archste is, der conscientien quaden staet.

Honden die veel bassen, bijten seldom.

Honden die veel bassen, die bijten seldom:
De meeste segghers, zijn minst van doene,
So, die't oyt meest op t'dreyghen stelden,
En zijn in't stuck niet als de koene.
Bloode soldaten, keeltmen als een hoene.

Den ketel verwijs den pot.

Siet, wat den ketel den pot verwijs,
Als, hy swert is, en vuyl ten hande.
Sulcks dickmael een ander in d'aenschijn smijt,
Daer hy self vol af is, tot sijnder schande.
Eenen vuylen korf, wordt oock wel een slijck-mande.

Als d'oude honden bassen, so ist tijdt uyt te sien.

Men seght: als d'oude honden bassen,
Dan ist tijdt uyt te sien, watter schuylt.
Al soudemen op de ionghe somtijds niet passen,
Het segghen der ouden en dient niet ver-muylt
Daer moet wat gaens zijn, als lobben huylt.

Als de katte slaept, dan dansen de muysen.

Als de katte slaept, dan danssen de muysen:
Deur slappe iustitie verstouten de quade.
So gaet-het al auerechts, in scholen, en huysen,
Daer gheen ont-sagh en is, oft iet van berade.
Dan schaftmen wijsheydt, alst is te spade.

Als ick springhe, so vvaghet al.

Als sommigh gast springht, so waghet al:
Want al sijnen schat, draeght hy aen't lijf.
De sulcke sijn somtijdts so sot en so mal,
Al hadden sy te lande het meeste bedrijf.
Niet hebben, voor-waer, maeckt luttel ghekijf.

Het vercken in den ketel iaeghen.

De sulcke het vercken in den ketel iaeghen,
Die't al tot eyghen bate trecken
Als sy iet doen soudē tot anders behaeghen,
Nochtans al t'haeren kant-waert recken:
Maer, met Godts ooghe en is niet te ghecken.

Als den vvijn in-gaet, so gaet de vvijsheydt uyt.

Als den wijn in-gaet, de wijsheydt gaet-uyt:
Dat seght-men van sulcke, die't daer-op stellen,
Tot droncke-drincken, hoe leelijck dat luyt,
Ende hen begheuen, tot klappen en rellen;
De slimme-teughen, leyden recht ter hellen.

Iemandt zijn maete vullen.

Laet hem komen, ick sal hem sijn mate vullen:
Dit gheschiedt, als-men iemandt sijn saken seght;
Niet on-bescheedelijck, als den dollen;
Maer tot onderwijs, en met goedt recht.
Die roosen veur verckens stroyt, is heel slecht.

Als t'spel ten besten is, so ist tijdt te laten.

Men moet t'spel breken, alst is ten besten,
So sal't in t'her-nemen, noch meer ver-maken.
Het langh-duerich spel, komt-uyt op questen,
En op den on-nooselen, sal't meest be-kraken.
Zijdt blijde in den Heere, maer let op u saken.

Te seer snuyten, doet bloeden.

Te seere snuyten, dat doet bloeden:
Dat seght-men van straffe, te hardt van woorden.
Die iemandt wilt helpen en be-hoeden,
Die en moet hem niet schijnen te willen ver-moorden.
Daer een draeyken ghenoegh is, waer toe de koorden?

Al doende leert-men.

Men seght ghemeynlijck: Al doende leer-men:
Daer mede geeftmen den beghinnenden moedt.
Den onnooselen falende, met eenen eertmen.
Als-men kleyn fauten, slaet in t'goedt.
Den goeden van wille, haest hulpe doet.

Blijdt-schap in huys; droefheydt veur de deure.

Daer blijdschap in huys is, en vrolijckhede,
Daer staet de droefheydt veur de deure.
Te weten, om oock te krijghen stede,
Naer orden der saken, en rechte keure.
Die heden lacht is wel morghen in treure.

De kleyne aen de galghe, de groote aen den riem.

Kleyn diefkens hanght-men aen de galghe;
Maer de groote werden aen den riem ge-hangen.
Van sulcks te sien, krijghtmen de walghe,
Als ghiften en gauen *Iustitie* pranghen.
In *Ghelderlandt*, de blinde de siende vanghen.

Het Eyndeken sal den last draghen.

Men seght: Het eyndeken sal den last draghen:
T'is waer; want so siet-ment ghe-scieden.
So komen oock uyt, de hardtste ghelaghen;
Maer, dit's een sieckte van vele lieden.
Wijs sijn zy die t'quaetste eyndt soecken t'ont-vlieden.

Ceulen en Aken, en vwaren op eenen dagh niet gemaectt.

Men seght in t'ghemeyn; Ceulen en Aken
En waren op eenen dagh niet ghemaectt:
So hoopt-men eens ten eynde te gheraken,
Behoudens men t'werck niet te vroegh en staeckt.
Alle beste werck, naer patientie smaectt.

Ghestolen brockskens smaken vvel.

Ghestolen brockskens smaken wel;
Dat segghen sulcke, die quaedt-doen verborgen.
Dat's kleynen troost, in t'siel ghequel,
T'welck veur Godts oordeel, met recht doet sorghen.
Godt sieghet al aen: maer hy kan wel borghen.

Die de kern wilt eten, die moet de note kraken.

Die de kern wilt eten, moet de note kraken,
Dat seghtmen van dingen, die arbeydt ghelden:
Die t'soetste begheert, moet t'suere smaken,
So voelden niet die't al op t'lichste stelden.
Die den Hemel in-nemen, zijn vrome helden.

Ghe-kronckelt hayr, ghekronckelde sinnen.

Ghekronckelt hayr, ghekronckelde sinnen;
Dat sietmen in gheesten, van vremen haere,
Die onghestapelde dinghen beminnen;
Noch licht en verschieten van quade maere.
Prijst grijs van sinnen, en ionck van iaere.

De gheleerste, en zijn dickmael de vvijsste niet.

De gheleerste en zijn dickmael de wijste niet;
Wat baetet, veel weten, en qualijck leuen?
Dit's dan den sin, en t'recht bediedt,
Dat wijse hen sullen tot deughden begheuen:
Onwijse gheleerde, seer leelijck sneuen.

Gheen sotter dinck, dan moeder en kindt.

Gheen sotter dinck, dan moeder en kindt;
Verstaende van moeders, die haer kinders bederuen:
Meest, als t'kindt ionck is, men sulcks vindt,
Als moeder haer kindeken niet en kan deruen.
Schoudt altijdts droefheydt, en helle te be-eruen.

Toont my een loghenaer, ick toon u een dief.

Toont my een loghenaer; ick toon u een dief,
Want t'is ghemeynlijck den seluen man:
Stelen en lieghen, is quaedt ghe-rief,
Want schande en siel-verlies, comt daer van.
Hy moet veel verliesen, die noyt en wan.

Het bloedt kruypt, daer't niet gaen en kan.

Het bloedt kruypt, daer't niet gaen en kan,
Als iemandt deur affectie werdt ghedreuen,
Tot sijn bloedt en vleesch, t'zy wijf of man:
Maer men moet sulcks, niet te veel toe-gheuen,
Wellustighe liefde sluyt uyt d'eeuwich leuen.

Men siet gheen krayen met duyuen vlieghe.

Men siet gheen kraeyen met duyuen vlieghe,
So siet-men de quade de goede schouwen:
Wilt ghy u seluen niet leelijck bedrieghe,
En laet u van de quade niet verdouwen.
Wee hen, die in t'gheloof en liefde ver-flouwen.

Hongher, is de beste sausse.

Hongher is de beste sausse, t'is klaer;
Want die gheeft smake tot alle spijsse:
Den sotten rijcken-vreck voorwaer,
Werdt ghestraf, naer Godts adijse.
Die hun lekkerlijck voeden, doen als d'onwijse.

Vondtmen gheen dieuen, daer en vwaren geen galghen.

Vondtmen gheen dieuen, daer waren gheen galghen.
Want de galghen zijn om de dieuen ghemaect,
Als roeden, voor de quaey wichters en balghen,
Daer anders gheen wijsheydt in en gheraect.
T'gaet wel, daer't wel-doen uyt liefden blaect.

Gheen koren sonder kaf.

Daer en is gheen koren sonder kaf;
So en leefter niemant sonder ghebreken.
Al merckt ghy iet, en spreekter niet af,
Want, clappende monden, zijn vaten die leken.
Wacht u in den brandt, t'hout op te steken.

Een aelken vwerpen, om eenen snoeck te vanghen.

Die werpen een aelken om eenen snoeck te vanghen,
Die op hope van meerder, een kleynken waghén.
Men sietter vele aen de ghiften ver-hanghen,
Die niet anders dan naer hoogheydt en vraghen.
Wilt in tijds peysen op de leste daghen.

In de wolle gheuervvet.

In de wolle gheuerwet, dat seght-men van sulcken,
Die niet licht en ver-anderen van koleure:
Noch licht om iet, en booghen of bulcken,
Maer gaen stout met den haeren deure.
Niemandt en kan hebben s'doodts ure tot keure.

Het sotteken kijkt uyt de mauvve.

Het sotteken daer wt de mauwe kijckt,
Die hun on-wijsheydt niet wel en helen:
Al schijnen sy met wijsheydt ver-rijckt,
Het malle berst erghens uytter kelen.
Die den molen te nae gaet, krijght van den melen.

Voor de keucken sieck-ligghen.

Den sulcken, sieck voor de keucken light,
Die wel te pas is, en wel te lijue:
Die veur een kleyn windeken niet en swicht,
Magh hy wel in-voeren, dat hem be-klijue.
Schout mest-verckens van sulcken bedrijue.

Den os by de hoornen, den man by sijn tonghe.

Den os by de hoornen, den man by sijn woordt,
Als by den stal-bandt, werdt hy ghe-grepen.
Die be-dachtich spreeckt, magh wesen ghehoort,
Sonder erghens in te zijn ver-nepen.
Die hem be-klapt heeft, t'is verloren ghe-pepen.

Met schade oft met schande.

Men leert met schade oft met schande,
Veer-eyſchen met ſchande, oft niet veerkrijghen,
Dat leert experientie veelder-hande.
Die niet leeren en wilt, wien wilt hijt tijghen?
Die niet en kan ſpreken, kan qualijck ſwijghen.

Schoenen met hase-vellen ghe-lapt.

Schoenen ghelapt met hase-vellen,
Dienen de wegh-loopers, en veruaerde katten.
Die spelen haes-op, en aen't loopen stellen,
Niet stout ghenoegh, om een mispel te platten.
De sommighe stout zijn, teghen muysen en ratten.

Schoon voort-doen, is half verkocht.

Schoon voort-ghedaen, is half verkocht,
Want schoon ver-toogh, den koper ver-weckt.
On-achtsamen winckel, werdt luttel besocht;
Iae soude eer werden van ander begheekt.
Schoonst doet hy voort, die tot deughden streckt.

De steeden zijnder te heet.

De steenen zijn veur hem daer te heet,
Wien erghens perijckel en schade is nakende.
Quaem hy aen haperinghe, het waer hem leet:
Dies is hy wijselijck hem van daer makende.
Wacht u van t'vier dat altijdts is blakende.

M1r

Sijn eyghen hofken vvieden.

Sijn eyghen hofken moet hy voor al wieden,
Die met eens anders hem wilt gaen moeyen:
Eens anders berispen mach hy niet ont-vlieden,
Die t'quaedt in sijn eyghen gront laet groeyen.
Wilt altijd boosheydt uytter herten roeyen.

Een man en is niet beter, dan sijn vvoordt.

Een man en is niet beter dan sijn woordt,
So is dan sijn woordt also goedt als hy:
Hy dan sy seluen in sijn fame vermoordt,
Die sijn woordt her-eet; wie dat hy zy.
Wiens woordt hem verbonden heeft, en staet niet vry.

VWijs maken, dat de kieckens hoy eten.

Dat de kieckens hoy eten, my wilt wijs-maken,
Die my wilt truffen doen te verstaen;
Dat doen stoffeerdere, stijf in de kaken.
Die't al met loghen-tale houden gaen.
Onnutte klap, kan by Godt niet wel staen.

Schuppe en schaere verloren.

Hy heefter schuppe en schaere ghelaten,
Die't al verliest, dat den mensche behoeft.
De schuppe die delft; de schaere met maten,
Die dient tot kleederen, wel be-proeft.
Het siel-verlies, ten meesten be-droeft.

Veel hoofden, veel sinnen.

Daer veel hoofden zijn, daer zijn veel sinnen,
Want elck heefter vijf, of daer-ontrent:
Dit dient de sulcke, die twist beminnen,
Want, daer toont elck sijn bollement.
Een beest met veel hoofden, is t'kettersch-serpent.

Sijn lappen toonen.

Die wech-loopen, hun lappen laten sien:
So seghtmen van die met schande gaen loopen.
De vlucht-nemen, kan oock met eeren gheschien,
Alst noodt doet, om een beter daer-mede te koopen.
T'is quaedt t'ont-komen, daer de sonden so hoopen.

Met segghen en doen paytmen twee.

Met segghen en doen, so paeytmen twee;
Het seggen aen d'een, aen d'ander t'vol-bringen:
So segghen sy die't nemen in t'bree,
En trecken des wereldts dobbel stringhen.
D'oprechticheydt leert dat onrecht dwinghen.

Lieghen, datmen swart vvordt.

Men seght; hy lieght dat hy swart werdt,
Want, die stijf liegen, doen t'bloet ver-kruypen,
Met dobbel-solde loghenen hy seer hardt terdt,
Al moest veur sijn blaes-kaken, al booghen en stuypen.
Godts waerheyt en sal niemandt konnen ont-sluypen.

Wie vveet, vvaer den schoen dvinght?

Wie weetet best waer den schoen dvinght,
Dan dien aen-heeft, en die het ghe-voelt?
So, die hem seluen aen t'houwelijck bringht,
Weet, wat daer tusschen al swaerheydt woelt.
De sotte liefde seer haest verkoelt.

Lieuer sijn hielen sien, dan sijn teenen.

Men siet lieuer sijn hielen, dan sijn teenen,
Daer-men gheen goeden moedt op en heeft:
Dies, lieuer sien wegh-gaen, dan comen by eenen,
Want-men om sijn voeren niet veel en gheeft.
Selden men met drijuers in peyse leeft.

Iemandt s'middaeghs de seuen-sterre vvijsen.

Die wilt my s'middaeghs de seuen-sterre wijsen,
Die my soeckt klaerlijck te bedrieghen.
Die so doen, en zijn niet seer te prijsen:
Want sy met woorden en wercken lieghen.
Godts oordeel en is nemmermeer t'ont-vlieghen.

Sonder vvater, ist quaedt slijpen.

Het es quaedt slijpen sonder water:
Of sonder middel, iet uyt te richten.
Wat helpt den ydelen snap of snater,
Als t'beste u ghebreeckt, om iet te be-slichten?
Ick prijs in't steruen de veur-gaende lichten.

Iemandt boter in sijn pap steken.

Men sal u boter in uwe pap steken;
Daer-medede dreyght-men de kinderen kleyn:
Die hem daer mede wilde wreken,
Het soude hem eerst berouwen certeyn:
Die dreyght sonder argh, haudtmen veur edel greyn.

Een muyse maeltijdt doen.

De sulcke een muyse maeltijdt doen,
Die onder het eten, het drincken deruen.
Dats sober-chiere, t'zy auondt oft noen:
Moest langhe dueren, t'waer om te besteruen.
Om gratie bidden, doet gratie ver-weruen.

T'is al hoy, al vvaert noch so moy.

Men seght van de wereltd, het is al hoy,
En van al s'wereldts ydelheden:
Al waer-sy oock noch eens so moy,
Sy wordt van eens ieders voeten vetreden.
De wijse, haer sinnen ten hemel be-steden.

Den hase-slaep slaepen.

Die seght-men, dat sy den hase-slaep slapen,
Die schijnen te slapen met open ooghen:
Ghebarende, dat sy ruste rapen,
Om al te bemercken hen nochtans pooghen.
Maer qualijck doen-sy, die t'quaedt ghedooghen.

T'is goet preken, daer t'volck verstandt heeft.

Het is goet spreken, daer t'volck verstandt heeft,
So ist den vernuften goedt iet te seggen:
Want hy de reden goeden pandt gheeft,
En weet de saken wel t'ouer-leggen.
Grof-aerds dient rogh-brood geen koecken of weggen.

T'is quaet vvater; sey de reygher.

So den reygher niet en koste swemmen,
Stack hy van sulcks de schult op't water:
Den spijt en schande, sy oock so stremmen,
Die veel beroemen, en t'werdt eenen tater.
Te vroegher bekeeren, is beter dan later.

Met eens anders slippen in d'asschen sitten.

Met ander-liedens slippen sy in d'asschen sitten,
Die achter-klap spreken, meest by den viere:
Hun eyghen swartheydt met eens anders witten.
De tonghe is een radt van quaden bestiere.
Een quay tonghe, is oock een seer grauwelijck diere.

Voorder vwillen springhen, dan den stock lanck is.

Die, dan den stock draeght, wilt voorder springen,
Die stelt hem in t'perijckel van te plompen.
Die meer begrijpt, dan hy kan ver-stringhen,
Die belast sijn hert met sware klompen.
Wijs is die hem wacht, van de helsche dompen.

Te samen te stalle staen.

Sulcke qualijck t'samen te stalle staen,
Die't als twee peerden niet eens en zijn,
En teghen elck-ander smijten en slaen:
Het is voorwaer, een groot ghe-pijn.
Veel twist maken woorden; dats uwe, dits mijn.

Drooghe knoopen en binden niet vvel.

Drooghe knoopen en binden niet al te wel,
En daer-om wordet oock al be-goten,
Wat-men ver-handelt, t'zy neerste of spel:
Maer, te veel drinckens heeft oyt ver-droten,
Met quade tanden, kraecktmē gheen harde noten.

Beter ist dat de kinders schreyen, dan d'ouders.

T'is beter de kinders te laten schreyen,
Dan dattet de ouders naemaels be-klaghen.
Die van t'kastijden te lange beyen,
Men wilt daer naer, niet t'minste ver-draghen.
D'oorsaeck van u quaedt, doet u t'herte knaghen.

Sonder vleughelen willen vlieghen.

Die sonder vleughelen willen vlieghen,
Die moeten wel hals en beenen breken.
Dus sy hen seluen leelijck be-drieghen,
Die sonder middel naer t'hooghe steken.
D'oot-moedighe kennen haers selfs ghebreken.

Gaet in stoue, ende en syveet niet.

T'is, gaet in stoue, ende en sweet niet,
Als, springht in't vier, sonder u te branden:
Dat seght-men op woorden van kleyn be-diedt;
Die so veel in-houden, als boem-loose manden.
Hooft ghy de propoosten, ghy siet de verstanden.

So draeyt de vveereldt.

So draeyt de wereldt: seyde de loos,
En keerde de schotel tot sijnen sienste:
Met een behendigheydt t'beste so koos:
Maer, t'zijn practijckskens van kleynder ver-dienste.
En breect gheen geboden, noch d'eerste noch t'hienste.

Vyter ooghen, uyt der herten.

Verre uyt d'ooghen, verre uyt herten:
Dat siet-men gheschieden, daer liefde faelt.
De weerlijcke minne, die steckt vol smerten,
En haer eyghen dienaers qualijck ont-haelt.
Saligh is t'herte, dat Godts liefde deur-straelt.

Iemandts rugghe meten.

Als-dan werdt iemandts rugghe ghemeten,
Als hy wat op-krijght vanden houte.
Dees lesse moeten de traghaers weten,
En die quaedt vermeten, als de stoute.
Die wel kan swijghen, is weerd dat hy koute.

Ten naghelen uyt-svveeren.

Dat sal hem noch, ten naghelen uyt-sweeren;
Dit seght-men van hem, die plagen is weerdigh.
Niet wenschende, deur een quaedt begheeren,
Maer Godts oordeel aen-siende recht-veerdigh.
Daer straf niet en wint, is de duyuel hooveerdigh.

Iemandt hoeft tusschen tvree ooren setten.

Men sal u hoeft tusschen twee ooren stellen:
Och wat een dreyghement is dat!
So veruaren hen somtijdts de blauw ghesellen,
Niet wetende waer-om, noch hoe, noch wat.
Het dreyghen des Heeren, neme in ons herte stadt.

Een arm bruyloft, daer broodt ghebreeckt.

T'is een arm bruyloft, daer broodt ghebreeckt;
So ist tot *maghermans* een sober feeste.
Och arm siele, die vol armoede steeckt!
Ende en soeckt den kost niet, in t'minste of meeste.
Een godde-loos mensch, is min dan een beeste.

Wie vveet, vvaer de katte kijckt?

Hy en weet niet, waer dat de katte kijckt;
Dat seght-men van den simpelen han:
Antwoordt die wat naer t'subtijle rijckt,
Sy kijckt naer t'gat, daer sy niet deur en kan.
Van die recht uyt sien, daer houdtmen van.

Die s'noenens op-staet, en slaept al den dagh niet.

Die s'noenens op-staet, en slaept al den dagh niet,
De langhe-slayers hier luttel by leeren:
Maer dit verstaet-hem met beter ghewagh siet,
Van die ten haluen weghe be-keeren.
So comt-men somtijds naer schande tot eeren.

Ghelijck den hondt op de siecke koe.

Hy siet, als den hondt op een siecke koe,
Hopende haest van den penssen te deelen:
So siender som, ick en weet niet hoe,
Al stake den krop vol basten en seelen.
Ghebroken potten, zijn quaedt om te heelen.

Bitter in-den mondt, is t'herte ghesont.

Men seght; dat bitter is in den mondt,
Als oock, dat aen-brenght eenigh lijden,
Dat is het herte, en siele, ghesont;
Want het brengt nae-maels tot het ver-blijden.
Ghesont sijn zy die bitterheydt der sonden mijden.

Een ooghe in t'seyl hebben.

Den schipper heeft een ooghe in't seyl,
Als hy aen t'roer het schip is stierende;
So houdt een wijs toe-siender het heyl,
Die sijn stuck wijselijck is regierende.
Beter sijn kloeck-swijghende dan de luy-tierende.

Gheeft haer den vingher, sy neemt de handt.

Gheeft haer den vingher, sy neemt de handt;
Dat komt van te veel toe te gheuen.
Som treckent al naer haeren kant,
Deur een toe-laeten so ghedreuen.
Ghepeckte handen ouer-al aen-kleuen.

Kastanien uyt d'asschen schrabben.

De simme kastanien uyt den viere track,
Met des hondts poot, daer neffens slapende.
So doen som profijt, met t'meeste ghemack,
Met eens anders perijckel; daer-op gapende.
Godt is de schalkaers oock wel be-trapende.

Pluym-strijcken en vleyen.

Met pluym-strijcken en vleyen sy hen gheren,
Die een ieghelijck naer den monde spreken.
Hoe grootelijcks sulcke de menschen deren,
Dat en is noch noyt ten vollen ghebleken.
De menschen, voeden menschen in hun ghebreken.

Beter een been ghebroken dan den hals.

Veel beter een been dan den hals ghe-broken,
Lieuwer draeght-men een kleyn quaedt dan een groot.
Ten is so qualijcken niet ghe-sproken,
Maer beter ghenomen op den meesten noot,
Dan Godt te vervolghen, sterft lieuwer de doot.

Metten seluen soppe ouer-goten.

Sy zijn al met t' selfde sop ouer-goten,
Als zijnde van eenen aerdt ende nature.
Op de quade, bekraken meest dese noten,
Niet so op de goede, ghelijck van parture:
Want een goedt mensch, is Godts figure.

Hy en maeckte noyt iemandts hondt gram.

Hy en maeckte noyt iemandts hondt gram,
So moet hy dan seer saeght-moedigh wesen:
Want, honden te stooren, oyt licht by-quam:
Dit doet de saeght-moedicheydt, seere ghepresen.
Die hem niet en quetst, en heeft niet te ghenesen.

Noodt doet oude quenen drauen.

Den noodt doet d'oude quenen drauen,
Dat tuyghen de koyen met biesen en vluchten:
Niemandt so doodt, of half begrauen,
De noodt en doet hem wat verkluchten.
De doodt, doet oock de moedighste duchten.

Een Vlaems gheluck.

Men seght: het is een vlaems gheluck;
Al gaet het wat qualijc, maer niet ten quaedtsten.
Daer mede de Vlaminck hem troost in druck,
De Wael mal-heureust, ten eersten, ten laetsten.
Al in t'beste te keeren, is ten gheraedtsten.

Honich aen den mondt strijcken.

Men strijckt hem honigh aen den mondt,
Die-men met soete woorden aen-gaet.
Triakel en worm-kruydt is ghesont,
Maer t'suere met t'soete te beter vaet.
Denckt wel wat Godt doet, als hy slaet.

Twee pesen op eenen boghe.

Ick hebbe twee pesen tot mijnen boghe,
Dat zijn, twee middelen tot mijn uyt-komen.
Ick soude segghen, datter hy aen-loghe;
Die hem dus wilde tot quaedt beromen:
Men paeht Godt niet, met veel quade somen.

Hy spieghel hem saecht, &c.

T'is so-men seght: hy spieghelt hem saecht,
So wie hem spieghelt aen een ander.
Maer, so wie daer-naer niet en vraecht,
Wat wonder ist, krijght hy s'drucks kalander,
T'is quaedt te worden des hemels uyt-lander.

Die den naem heeft, van vroegh op te staen, &c.

Die den naem heeft, van vroegh op te staen,
Men seght, die magh wel langhe slapen,
Want al sou hy hem oock somtijdts mis-gaen,
Men sal sijn faute niet licht be-trapen.
Die neerstich gaet, kan oock wat mede op-rapen.

Hem beteren, ghelijck ionghe vvoluen.

Hy betert hem, als de ionghe woluen,
Die altijd meer in archeydt op-groeyen;
Ghelijck den vloedt der rijsender goluen,
Veur die't ghebeurt, een groot vernoeyen.
Die niet en vreest royen verdient de boeyen.

Alle herten zijn ghebroeders, &c.

Men seght: alle herten zijn ghe-broeders,
Maer de borsen niet ghesusters, weer groue of fijn,
T'en klinckt niet wel: want op-rechte be-hoeders,
Maken herten en borsen, met uwe, met mijn.
Daer't noodt soude doen, thoont Christen te zijn.

Een ongheluck en comt alleen niet.

Een ongheluck en komt alleene niet,
Wie d'een heeft, moet het ander ver-wachten.
De sulcke ghemeynlijck dit gheschiedt,
Die't al on-lijdsamelijck draghen met klachten.
Patientie kan teghen-spoet seer luttel achten.

Het vijfde viel aen den vvaghen.

Het sluyt als t'vijfde wiel aen den waghen,
Dat seght-men van dingen die niet en be-sluyten,
Maer niet van sulcke, die't last helpen draghen,
Al ghingt wel t'ghetal van vieren te buyten.
Van on-nutten klap, moghen d'ooren wel tuyten.

T'kamelot houdt sijn ploye.

Men seght; zy slachten het kamelot,
Meest, die in t'quaedt houden heur ploye:
Weer de menschen hen stooren, weer oock Godt,
Wat ghy daer toe doet, het is dogh al hoye.
Vals is den penninck van quaeden aloye.

Het goedt, maeckt den moedt.

Men siet, het goedt dat maeckt den moedt,
Want op den rijcdom draegh-men hem hooge:
Maer, hoe kant goedt zijn, dat treuren doet,
En maeckt sijnen heere van deughden drooghe?
Rijck zijn van deughden, maeckt oock goedt in d'ooge.

Hy en is niet al verdoot, die ten haluen vveder-keert.

Hy en is niet al verdoot, dat blijkt,
Die ten haluen sijns dolens weder-keert;
Die van sijn sonden in tijds af-wijekt,
Die is wel be-dacht, wijs ende gheleert.
Verloren sonen, worden spade ver-eerdt.

Wat helpt my keerse of bril, als ick niet sien en vvil.

Men seght; Wat helpen my keerse en bril,
(T'werdt by het uylken geschreuen tot een dicht)
So langhe als ick niet sien en wil?
Te ver-gheefs als ick niet sien en wil?
Te ver-gheefs dan veele, de sonne ver-licht.
Want, claer-sien, en niet willen, is kettters plicht.

Het Langste stroyken soecken.

Het langhste stroyken uyt de dakens soecken,
Die alle dinghen ten langhsten uyt-stellen:
De neersticheydt werdt versteken in hoecken;
Morghen en morghen, met dosijnen sy tellen.
Den droeuen raue-sanck, brengt menigh ter hellen.

Sandt teghen den vwindt stroyen.

Sandt teghen den windt alsulcke stroyen,
Die te vergheefs arbeyden, en haer selfs hinderen:
Want de windt doet t'sandt in hun ooghen schoyen,
En stelt-se ten spotte van alle kinderen.
Ick prijse die worstelen, als vyandts verwinderen.

Soo-men de pijcken draeght.

Als-men seght: soo-men de pijcken draeght,
Dat is so veel, als, ouer schouder:
Die hem in sulcken lof be-haeght,
En is noch s'deughs noch prijs be-houder.
Wat is hy dogh die niet en is noch heeter noch kouder.

Altijdt ey oft ionck.

Men seght: hy heeft altijds ey of ionck,
Van sulcke, die altijdt wat ver-sinnen;
Of t'werck inde handt, met eenen swonck;
En slachten kakelende of klockende hinnen.
Wacht u altijds wel van die krackeel beminnen.

Water uyt eenen puym-steen suyghen.

Wie sagh oyt, water uyt eenen puym-steen suyghen?
Wat heyscht ghy wijsheydt van die gheen en heeft?
Of wilt ghy hem tot mildtheydt buyghen,
Die meer om packen dan om lossen gheeft?
Danckt Godt die t'gheeft, daer't al by leeft.

Oost VWest: t'huys best.

Het is een spreck-woordt Oost, West: t'huys best:
Want waer-men reyst, men vindt sijn ghemack niet.
So bemindt elck voghelken sijnen nest,
Ist langhe daer buyten, het vindt hem swack siet.
Wel seydh-y, die onruste een seer swaer pack hiet.

Hoe naerder den auondt, hoe verder van huys.

Hoe naerder den auondt, hoe verder van huys,
Hoe naerder de doodt, hoe verder van hemel:
Dat is in't wandelen seer groot abuys,
En in het leuen niet ghe-acht een semel.
Dat's recht den aerdt, van een laffe pemel.

Noch visch noch vleesch.

Men seght; hy is noch visch noch vleesch,
Die hem tot d'een noch tot d'ander en schickt;
Meest, die naer den Catholijcken heesch,
Noch heel naer t'kettische wit en mickt:
Vals is hy die veysdelijck d'een dander toe-knickt.

In sijn vuyst lachen.

De sulcke lachen in hun vuyst,
Die stillekens haer in t'herte ver-blijden,
Meest, alst met een ander niet en gaet so iuyst,
Veur wien sy hen van lachen ver-mijden.
Vuyt-smijtende peerden, zijn quaedt om berijden.

Iemandt dooghen uyt-steken.

Die laet hem al willens de ooghen uyt-steken,
Die hem met ghiften laet ouer-halen,
So zijn-der vele van t'Recht ghe-weken:
T'gheldt, doet de ooghen der Rechteren dwalen.
Maer Godts stranghe oordeel en sal niet falen.

Poot in palm houden.

Desulcke, poot in palm houden,
Die niet en weten van te gheuen:
Maer lieuer altijdts hebben soudē:
Dit is des rijke-vreckens sneuen.
Gierighe en comen niet tot d'eeuwich leuen.

Hongher is een scherp svveerdt.

Hongher (soo't blijktt) is een scherp sweerdt,
Want hy brengt den mensch gheheel ten onder:
Met sijne snede hy veel meer deert,
Dan eenighe instrumenten van wonder.
T'deruen van Godts woordt, brengt een hongher besonder.

Qualijck ghevrieght.

Daer mede en is hy niet wel ghewieght,
Als iemandt cause heeft van on-ruste:
Wee hem, die al te hooghe vlieght,
T'vergaet hem anders, dan t'hem luste.
Noyt men quade honden met terghen suste,

Heeren handen reycken verre.

Men siet, heeren handen reycken verre,
Want sy hebben ouer al, haer officieren:
So staen hun ooghen klaer als een sterre,
Dies menighe de selue altijdts wel vieren.
Viert Godt bouen al, met rechte manieren.

Ieghelijck soeckt sy seluen.

Men seght: Een ieghelijck soeckt sy seluen,
Daer een ieder sy seluen is alder-naest,
Maer elck soeckt sijn eyghen baet en be-weluen,
Met langheydt van tijden, oft metter haest.
Hoe luttel vindt-mer veur t'steruen ver-baest.

Gheldt dat stom is, maeckt recht dat crom is.

Men seght ghemeynlijck; gheldt, dat stom is,
(Verschoonende des gheuers cause en sake.)
Maeckt by den rechter, recht, dat krom is,
Al en komter tusschen noch tale noch sprake.
Quade rechters wacht u, van de helse wrake.

Blindt in sijns selfs sake.

Een ieder is blindt in sijns selfs sake,
So siet alder-minst de ooghe haer seluen:
Wat ick dan doe, of wat ick make,
Ick moet mijn stuck met goeden raedt be-deluen.
Die goeden raedt volghen, slaen acht op haer scheluen.

Hongher leert alle konsten.

In *Hongherijen*, leert-men alle konsten,
So wel aen menschen als aen beesten.
In t'huys des vaders, zijn veel wonsten:
Gaen-wy daer-henen, minst metten meesten.
Den hongher leert ons wel zeer veel ver-leesten.

Luttel ondervvin, brengt veel rusten in.

Luttel onder-win, bringht veel rusten in,
Daer teghen, die't al willen be-stieren;
Die doen van on-ruste groot ghe-win,
En rapen krackeelen, niet by manieren.
Quaey kostumen, quaedt goedt, quaedt om ver-tieren.

Hadde hy veel eyeren, hy maeckte veel doppen.

Had hy veel eyeren, hy maeckte veel doppen,
D'eyer-schalen rolden t'allen kanten:
So doen de ver-quisters, die tot ver-kroppen,
Schossen en brossen, als bier-banckers kalanten.
Alst komt te betalen; adieu mijn quanten.

Tere naer nere stellen.

Men raedt u, tere naer nere te stellen,
Dat, nae t'ghewin, sulck zy de slete.
Want, die het houdt gaende, sonder tellen,
Hem staet te ver-wachten een better bete:
Bijster-veldt gheeft menighe een aefsche smete.

Een ketter tvree boeuen vveerdt.

Al waer niemandt twee boeuen schuldigh,
Hy soude met eenen ketter betalen:
Want kettters-quaedt is so ghe-huldigh,
Dattet in de wissel niet een mijt en sou falen.
De duyuel comt den kroes met t'principael halen.

De pap om een ey bederuen.

De sulcke de pap om een ey bederuen,
Die t'beste om een kleynken laten mis-varen.
Dat ghebeurt de splijte-mijten menigh-weruen,
Die hen van t'minste kostken ver-varen.
Ick prijse de kleyne, die t'grootte bewaren.

Den kreupelen bode vervvachten.

Ick wil den kreupelen bode ver-wachten;
Dat segh-men teghen on-seker maren,
Die dickmael de vroeghe swalemen slachten,
Die teghen den somer komen aen-ghevaren.
De loghenen somtijds hen waer ghebaren.

Eyeren in de pan, &c.

Als d'eyren komen tot in de pan,
(Die sake is seker, so-men siet,)
Dan komender gheen quaede kieckenen van:
Het kastijden der iongheydt is hier bedidt.
On-ghebroken iongheydt causeert verdriet.

Haecken en vveren.

T'is altijdts een haecken ende een weren,
Soo't blijkt in't aen-klampen ende aen-vechten,
Die in d'oorloogh-schepen hen gheneren:
Oock die d'armoede qualijck konnen ont-vlechten.
Quelen om deur te gheraken, zijn arme-lien rechten.

Met ydele handt ter merckt gaen.

Die met ydele handt ter merckt gaet,
Die en sal-der niet vele koopen of halen,
Oft hy en zy van goeden staet:
Den armen siet-men ouer al falen.
Sonder windt oft water ist quaedt malen.

Vroegh-vvijs, oudt-sot.

Vroegh-wijs, oudt-sot: Een wonder bediedt,
So varet met vruchten, die te vroegh rijpen.
Dies sommighe dit ghetijdigh gheschiedt,
Hoe ouder, hoe sotter: ten baet gheen pijpen.
De messen ver-blincken, met langhe te slijpen.

Met de selfde mate meten

Die werdt met de selfde maete ghe-meten,
En met de selfde munte be-taelt,
Die, daer hy een ander heeft mede ver-beten,
Met de selfde maniere, oock werdt ont-haelt.
Die wat doet wt wrake, seer leelijcken faelt.

Op beyde sijden manck gaen.

Die gaet op beyde sijden manck,
Die't noch met d'een noch met d'ander en houdt,
Maer singht tusschen tween den middelen sanck,
Met beyde vermenght, noch heet, noch koudt.
Godt ende sijn kercke, de sulcke uyt-spouwt.

De luys in de pels steken.

De sulcke de luys in den pels steken,
Die de iongheydt een quaet voetsel gheuen;
Al sien sy in hun kinderen groote ghebreken,
Gheen straffe, maer smeecken werdt daer be-seuen.
Nae t'kinderen bederuen, volgt het helsche leuen.

Het scherpe der naghelen af-loopen.

Het scherpe der naghelen sy af-loopen,
Die in hun iongheydt sotten en mallen:
Dan laeten-sy hen eenighsins knoopen,
Als sy naer t'rotsen, komen te stallen.
Die t'spel verliest, die betaelt de ballen.

So scherp, als mijnen elleboghe.

So scherp, als mijnen elle-boghe,
Seght-men, op plompe van verstande:
My deerde, dat iemandt hem bedroghe,
Midts water-halende, met een mande.
Bot is hy die t'schepe wil varen te lande.

Den moedt in de schoenen sincken.

Van sulcke, de moedt in de schoenen sinckt,
Die, uyt vreesse en anxt, den moedt verliesen.
Andere, al zijn-sy van den vyandt om-ringht,
Noch lieuer het vechten, dan t'vluchten kiezen.
Te diepe koteren, doet dick-mael niesen.

Niet hebben, doet veel sparen.

Men seght; niet hebben, doet veel ontsparen,
Want, wilde den lust dit oft dat hebben,
Al spelt-hy, so kan hy qualijck vergaren,
Daer en komt gheen vloedt, maer t'zijn al ebben.
Niet, is goedt in d'oogen, maer quaedt aen de rebben.

Op de haghe kloppen.

Deur een loos kloppen op de haghe,
Siet-men daer somtijds een haesken uyt-springhen;
Also, met een be-deckte vraghe,
Proeft-men, wat soude moghen ghe-hinghen,
Men vanght oock voghelen, met voghelen die singen.

Vande handt in den tandt.

Het gaet daer al, van handt in den tandt,
Daer-men kort op-eet, watmen windt:
Noch huys noch hof, noch landt noch sandt,
Men by de sulcke te koope vindt.
Seer rijck is hy, die de deught bemindt.

Ick sal-der op slapen.

Als iemandt seght; ick sal-der op slapen,
Dat is, ick salmy daer op be-raden,
De nacht leerd raet in stillicheydt rapen,
S'daeghs zijn der menschen sinnen ver-laden.
Goeden raedt, is moeder der bester daden.

VVaer't dat den Hemel viele, &c.

Men seght; waer't dat den Hemel viele,
Daer en bleue niet eenen pot gheheel.
T'is beter ghesorgh't veur lijf en siele,
Dan veur den aerden pot of teel.
Het salder om't al gaen, in't leste tanneel.

In trouble vvaters, ist goet visschen.

Alst water beroert is, dan ist goedt visschen,
So werden som rijk in trouble tijden:
Dan siet-men de roer-makers hen eerst uyt-wisschen,
En in ander-liens schade hen ver-blijden.
T'quaedt werdt wel ver-golden met d'eeuwich lijden.

Ten sterf noyt sogh van vuylen trogh.

Ten sterf noyt sogh van vuylen trogh,
So sietmen sommighe in vuylheydt be-klijuen:
Het schijnt, sulcken aerdt, sulck voetsel en sogh;
Gheboren, ghevoedt, van vuyle wijuen.
De vuyle sijn bequaem tot swijnen te drijuen.

Konst gaet veur kracht.

Konst gaet veur kracht, al-soomen siet,
Want, daer de kracht is t'eynden raede,
De konst ter-stondt vindt daer toe iet:
Neemt dan goeden raedt, eer't is te spaede.
De konst komt altijd wel te staede.

T'is beter benijdt, dan be-klaeght.

T'is beter benijdt, dan be-klaeght,
Want die benijdt is, moet wel-varen.
Den nijdighen mensch Gode mis-haeght,
Hem seluen etende, als de scharen.
Wee, die haer al willens ten brande bewaren.

Met ydelder handt hauicken locken.

De sulcke met ydel handt hauicken locken,
Die iet ver-soecken, sonder ghift oft gaue,
Meest by de sulcke, die staen naer de brocken:
Sonder aes en komen-sy ter handt of ter haue.
Sonder schup en trecktmen gheen doode uyt den graue.

Niet is goedt in d'ooghe, maer, &c.

Men seght: Niet, is seer goet in d'ooghe,
Maer seer quaedt in den mondt ende buyck;
Want, al spronghe iemandt pijcken hooghe,
Niet, sit op al te hooghen struyck.
Daer niet is, daer breeckt al den fuyck.

Twee heeren dienen.

T'is quaedt, twee heeren te passe dienen,
Godt ende den duyuel, of t'vleesch en wereltd,
Want, het isser al van viere van thienen,
Men vindt hun gheboden, al dweers ghe-spereltd.
Godt dient ghe-viert, en de reste ver-keereltd.

Den boom en valt metten eersten slaghe niet.

Den boom en valt met den eersten slaghe niet,
So en gheschieden de saecken niet t'eender reyse.
Hy dede oyt qualijck, die sijn verdragh liet,
Alst iuyst niet en ghinck ten eersten ghe-peyse.
Die te haest op-houdt, is min dan een Leyse.

De luys in d'oore hebben.

Men seght; Hy heeft de luys in d'oore,
Die t'nakende quaedt, wat werdt gheware:
Ende op dat hem niet te seer en stoore,
Wacht hy in-tijds, op een sulcken mare.
Een ooghe in t'seyl is t'schips wel-vare.

Niemandt vol-maeckt.

Niemandt vol-maeckt, dan Godt alleen,
Den krancken mensch, is vol ghebreken;
Dies moet-men malkanderen in t'ghemeen,
Ver-draghen, ver-gheuen, niemandt ver-steken.
Die een ander ver-steeckt, wordt eerst af-gheweken.

Aen den nest kent-men den voghel.

Men kent den voghel, aen sijnen nest,
Als-men hem daer siet, of sitten, of vlieghen;
So kent-men de gheesten oock alder-best,
Die smeeckende komen, om u te bedrieghen:
De gheest des hemels en kan niet lieghen.

Nature treckt meer, dan seuen peerden.

Natuere treckt meer, dan seuen peerden,
Dat siet-men gheschieden aen moeder en kindt,
Als d'een veur d'ander iet moet aen-veerden,
Natuere alle kracht ende gheweldt ver-wint.
Noch sterckeren bandt ist, die aen Godt ver-bindt.

Sulcke heeren, sulcke knapen.

Men seght: sulcke heeren, sulcke knapen,
Want ghemeynijck, knechts volghen den heere:
Die dan den duyuel veur meester be-trapen,
Sy worden oock duyuels, euen seere.
Quade meesters zijn die van de helsche leere.

By nachte zijn alle katten graeuw.

By nachte zijn alle katten graeuw.
Al zijn-sy daeghs van verscheyden koleure:
So is de wereldt al euen blaeuw,
En d'een stelt d'ander met [f]uycken ter leure.
Doncker is der sonden nacht, men sietter niet deure.

Crauyven, daer't hem niet en ieuckt.

Al craut-men hem, daer't ieuckt, by tijden;
Nochtans so sit-men met de handen in't haer,
Oock dickmael, sonder daer ieucksel te lijden,
Dan alleen, uyt droefheydt, oft anxt en vaer.
De handen en t'herte, bestaen seer naer.

Iemandt op sijnen teen terden.

De sulcke iemandt op sijnen teen terden,
Die een ander erghens in ver-stooren.
Sulcks als ghy doet, sal u oock ghewerden,
Al en soudet niemandt sien oft hooren;
T'recht oordeel Godts, is quaedt om versmooren.

Broodt veur vrienden sluyten.

Men moet gheen broot veur vrienden sluyten,
Want vrienden goedt, moest wesen gemeyne.
Maer, snijdt hem lieuer, dry-dobbel stuyten,
Wien iet begheert, t'zy groot of kleyne.
De drooghe peghelaers, bestaen de *vileyne*.

Sacken met sijde naeyen.

Dats op-recht, sacken met sijde naeyen,
Als-men snoo saken en kleyne van weerden,
Met grooten kost soeckt te ver-fraeyen,
En stelt de eselen veur de peerden.
De narren van beghin met sodtheydt gheneerden.

Aen sotten half vverck tooghen.

Men moet gheen sotten half werck tooghen,
Want sy hen aen't werck niet en verstaen:
Sy sullent al oordeelen naer hun ooghen,
Niet aensiende, dattet noch niet en is vol-daen.
Hoe hogher op-heffen, hoe stijuer slaen.

Een boon in eenen brauvv-ketel.

Dat seght-men van kleyn bescheedt, en besluyt,
Een pronckende kauwe in eenen setel;
T'zy sake oft reden, die niet en stuyt.
On-effen beghinsel, komt on-effen uyt.

Een peerdt in een vlieghe.

Ten is gheen kleyn dinck, een peerdt in een wiege:
Dat seght-men uyt spot, van sulcke ver-waende,
Die een oliphant maecken van een vlieghe;
Deur d'ydell beroemen haer seer mis-gaende.
Hy staet onuast, die op sijn hooft is staende.

Quaedt kruyt vergaet noode.

Men seght; Quaedt kruydt seer noode vergaet,
Dat blijktt aen de houen, en aen de lieden;
Wat ghy daer toe doet, met woorden oft daedt,
Ghy en haelter niet, met al u bedieden,
Het is quaedt preken, daer d'ooren vlieden.

Onghestadigher dan vveer-haen.

Als eenen weer-haen, onghestadigh
Zijn-sy, die met allen winden keeren;
Meest, die in t'ghelooue, on-beradigh,
Hen laten om-setten, deur valsche leeren.
Men moeste in vromicheydt altijd ver-meeren.

T'herte kan niet lieghen.

Men seght: het herte en kan niet lieghen;
Want conscientie is ghetuyghe der waerheydt;
Den lieghenden mondt kan u bedrieghen,
Maer t'herte van binnen wel anders seyt.
Eens peysen, eens segghen, dats rechticheydt.

Oude vossen zijn quaet om vanghen.

Oude vossen, zijn seer quaedt om vanghen,
Want sy het al weten, watter op loopt.
So zijn oud grijsaers, quaedt om ver-stranghen,
Want wijsheydt light daer ghedynt en ghe-hoopt.
De her-varene men niet licht en ver-koopt.

Een naelde in eenen hoy-tas soecken.

Een naelde hy in eenen hoy-tas soeckt,
Die naer een verdonckerde sake taelt.
Weer hy schoon spreckt, of leelijck vloect,
Hy euen wel in't vinden faelt.
Gheck-hem, vast aen *Mal-huysen* paelt.

Men moetter eten, al vwaren, &c.

Men seght: het moetter gheten zijn,
Al waren alle boomen galghen:
Maer wacht u wel, van t'bedrieghlijck schijn,
Dies vry te stelen met de stoute balghen.
Want *strop-peeren* doen te leelijck walghen.

De vwoorden en gaen in't lijf niet.

De woorden en gaen in't lijf niet; ick kent;
Maer de kracht der seluer, het herte deur-snijden.
Die-se niet en acht, de selue ver-sendt,
Maer wel-ghesinde, de woorden ver-mijden.
Want woorden doen lijden, ende oock verblijden.

Twee slaghen in een wonde.

Dan zijn't twee slaghen in een wonde,
Als op een quaedt noch ander komen,
Twee rampen krijghende t'eender stonde,
Wie soud' hem van sulck gheluck beromen?
Godts rechter handt, leght rechte somen.

Alle baten helpen.

Alle bate helpt, dat seyde de muys,
Sy piste in de zee, teghen t'ver-sanden:
Alle vracht verlicht, seyde maet-sluys,
En schupte de muys over-boordt, met schanden.
Veel kleyne winden, doen ten eynde aen-landen.

Den blinden draeght den kreupelen.

Den blinden draeght den kreupelen vry:
So moet den eenen den anderen helpen,
Naer eysch van saken, wien dat hy zy,
D'eens d'anders noodt moetmen aen stelpen.
Menschen zijn niet t'achten als verlaten welpen.

Daer vvee, daer hant.

Daer wee, daer handt: dat leert hem seluen,
Waer-men iet gheuoelt, daer is de handt;
So moest het de liefde al ouer-weluen.
D'een d'ander helpende, aen elcken kant.
Altijdt op der aerden, men rijcke en arme vandt.

Water in de Zee draghen.

De sulcke, water in de zee draghen,
Die iet toe-bieden, daer't ouer-loopt.
Raedt, rijk-dom, of wijsheydt iemandt toe-iaghen,
Daer't al af krielt, ghespijst en ghe-hoopt.
Wee hem, die den duyuel sijn siele verkoopt.

Van den noodt een deught maken.

Men van den noodt een deught moet maken,
Als emmers het quaedt moet zijn gheleden.
Ghy en kunt uyt t'lijden niet gheraken,
Wilt hier van ghewilligheydt toe be-steden.
Als ghy van buyten queelt, weest van binnen te vreden.

Den duym roeren.

Hy roerde den duym, als hy dat seyde,
Dat is, hy sprack seer om-beducht:
Sijn woorden hy niet wel en be-leyde;
Sijn tonghe nam van de waerheydt de vlucht.
Die stout lieght deur genucht, dat nae-maels besucht.

On-ruste in de vvereldt.

D'onruste in't horlogie altijdts roert,
So is de wereldt vol on-ruste;
Die t'herte met sulcke maerters voert,
Hy moest wel wieghen, die't wel suste.
Godt gheue ons vrede, naer langhen luste.

FINIS.

Approbatio.

Hos Rythmos, quia verum ac germanum communium Adagiorum sensum, & pium vsum continent, vtilliter imprimi ac diuulgari posse iudicauit. Antuerpiae 13. Augusti, 1606.

Laurentius Beyerlinck, S. Theologiae Licentiatus, Librorumq; censor.

Extract van het Priuilegie.

Deur Priuilegie van onse Aerts-hertoghen ALBERTVS ende ISABELLA CLARA EVGENIA, &c. is toe-ghelaten aen Ian Moerentorf, ghesvoren boeck-drucker, alleen te moghen drucken het boecksken geintituleert: *Lot van vviisheyd ende goed gheluck: op dry hondert ghemeynde Spreck-vvoorden; in rijme ghestelt, deur Donaes Idinau, Lief-hebber der dicht en die*

stichten: so die nu zijn, oft noch vermeerdert ende verbeteret sullen moghen vvorden. Verbiedende allen anderen boeck-druckers ende boeck-vercoopers de selue te drucken, oft elders gedrukt, in dese haere Neder landen te vercoopen, sonder het toelaten vanden veur-seyden Ian Moerentorf: op de pene verclaert in de brieuen van octroye, ghegeuen tot Brussel, den sesten Septembris, Anno 1606.

Onder-teeckent.

S. De Grimaldi.